

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. II. An personæ divinæ constituentur & distinguantur proprietatibus absolutis, vel relativis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

alia simpliciter: exemplum primæ habemus in homine, qui physicè constituitur ex corpore & anima, & metaphysicè ex genere & differentia: exemplum secundæ in ente, quod sub ratione veri, boni, ac unius, per suas proprietates, & modos ab eo realiter indistinctos, constituitur. Ad primam constitutionem requiritur distinctio realis, vel rationis, quæ sit per modum excludentis & exclusi: ad aliam verò sufficit distinctio virtualis, seu rationis ratiocinatæ, per modum expliciti & impliciti, sive includentis & inclusi. Unde cum hoc secundo modo paternitas à Patre distinguatur (Pater enim explicite & constitutive importat naturam divinam, quam paternitas implicite solum & per realem transcendentiam includit) Pater per paternitatem in ratione personæ constituitur.

9 Dices cum Gregorio: Paternitas non est magis simplex, quam Pater: Sed paternitas, quia simplex est, nullo à se distincto constituitur: Ergo nec Pater.

Respondeo concessa Majori, negando cautelam Minoris: Paternitas enim non ideo non constituitur aliquo ab ipsa distincto, quia simplex est; sed quia in abstracto & per modum formæ significatur, nec constat formalitatibus virtualiter distinctis: unde cum Pater per modum totius & concreti significetur, & constet ex natura & paternitate, quæ virtualiter distinguuntur; per aliquid à se virtualiter distinctum, nempe per paternitatem, constituitur.

10 Obijcies secundò: Constitutum dependet & causatur à constituente: Sed Pater in divinis à nullo potest dependere vel causari: Ergo nec constitui.

Respondeo distinguendo Majorem: Dependet & causatur, dependentiâ & causalitate reali formali, aut reali virtuali, concedo Majorem: dependentiâ reali formali, semper, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem: Pater à nullo potest dependere vel causari, dependentiâ & causalitate reali formali, concedo Minorem: reali virtuali, nego Minorem, & Consequentiam.

11 Explicatur: De ratione Dei solum est à nullo dependere per dependentiam realem formalem: quod autem à nullo dependeat dependentiâ reali virtuali, nec formali per rationem, solum est de conceptu naturæ divinæ, prout ab attributis distinctæ: cum enim illa sit prima perfectio, quæ cum fundamento in se concipitur intra Deum; nec realiter formaliter, nec realiter virtualiter, nec formaliter per rationem potest aliam perfectionem supponere; & consequenter non potest ullo ex his modis causari. Aliæ autem perfectiones, sicut illam virtualiter supponunt, & virtualiter ab illa dimanant, ita virtualiter causantur; nisi fortè fiat vis in verbo dependere vel causari, quod videtur denotare imperfectionem; hæc tamen imperfectio omnino tollitur, addito *ly virtualiter, aut formaliter per rationem*: unde cum his additamentis bene potest concedi, attributa dependere & causari à natura divina, & Patrem à paternitate seu personalitate per quam constituitur.

12 Querunt hic aliqui, an constitutio divinarum personarum realis vel rationis dici debeat?

Respondeo illam non debere dici realem formaliter, sed tantum virtualiter. Ratio est, quia ad realem constitutionem, præter realitatem constituentis, requiritur distinctio realis illius à constituto: Sed quamvis proprietates

A constituentes divinas personas sint reales, non sunt tamen ab illis distinctæ, distinctio realis virtuali, & formali per rationem: Ergo constitutio divinarum personarum non est realis formalis, sed realis virtualis, & formalis per rationem; sicut divina natura non est radix attributorum realiter formaliter, sed tantum realiter virtualiter, & formaliter per rationem.

ARTICULUS II.

An persona divine constituantur & distinguantur proprietatibus absolutis, vel relativis?

Quidam antiqui Theologi olim existimaverunt personas divinas proprietatibus absolutis constitui ac distingui. Pro qua sententia referuntur Joannes de Ripis, Lichetus, & Linceniensis; eamque probabilem reputat Scotus in dist. 26. quæst. unica; cui adhæsit Theodorus Smising disp. 2. quæst. 1. num. 16. Hæc tamen opinio tanquam hæretica, aut erronea, vel admixta temeraria rejicitur ab aliis Theologis, qui tanquam fidei Catholice dogma, personas divinas relativis proprietatibus constitui & distingui, unanimes consensu profitentur.

S. I.

Vera sententia statuitur.

Dico igitur, Personæ divinæ non distinguuntur, nec constituuntur proprietatibus absolutis, sed relativis.

Probatum primò conclusio ex illis verbis que habentur Matth. ultimo: *Baptizantur vos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Et 1. Joan. ultimo: *Tres sunt qui testimonium dant in celo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus*. Ex quibus locis sic arguitur: Proprietates explicatæ nominibus relativis, sunt relativæ: Sed nomina quibus in Scriptura explicantur proprietates personales, & personæ constitutæ, sunt relativæ: Ergo proprietates personales, in Scriptura explicatæ, relativæ sunt, & non absolutæ.

Probatum secundò ex Concilio Florentino sess. 18. ubi Joannes Theologus Latinus sic ait: *Personæ ex substantia, proprietatibusque subsistit*. Ubi proprietatis nomine relationes intelligi, constat ex illis verbis ibidem subjunctis: *Ipsa substantia cum personis communicat, proprietates vero nequequam communicabiles sunt; quod quidem ex relatione videtur evenire*: Ergo personæ divinæ relationibus constituuntur: nam divinam personam ex substantia, proprietatibusque subsistere, idem est ac substantiâ, & proprietate constitui.

Quod amplius urgetur ex aliis verbis Beatorum Patrum, in oratione pro unione cap. 6. ubi præmissâ identitate reali relationis & originis, sic ait: *Idem utroque quidem modo distinguuntur divina persona; prius tamen & principaliter secundum modum intelligendi, per relationes, per quas eorum constituuntur persona divina*. Quo nihil clarius & expressius pro nostra conclusione dici potest. Et licet verba prædicta non sint definitio expressa Concilii: quia tamen tacite fuerunt ab illo approbata, magnam habent auctoritatem, ita ut absque ingentis audacia & temeritate illis repugnare non liceat.

Tertio suadet conclusio ratione fundamentali. Quod est unicum personæ divinæ distinctivum, debet esse illius constitutivum; Sed sola relatio personarum divinarum distinguitur. Ergo illas constituit. Major patet ex communibus doctrinis Philosophorum, qui docent unumquodque esse hominis constituitur, per illam à cæteris rebus distinguatur (v.g. quia homo per rationalitatem in rebus distinguatur) & per consequens idem esse distinctivum & constitutivum in rebus. Minor patet disputatione præcedenti multis Concilio- rum & SS. Patrum testimoniis, ac rationibus demonstrata fuit, & potest adhuc breviter suaderi. Divina infinitas petit, ut quævis divina perfectio aut formalitas sibi realiter identificet omnino id, cum quo non opponitur relativè, ut patet in discurrendo per omnes: idè enim misericordia & iustitia, voluntas & intellectus, natura & attributa, potentia & ejus operatio, non distinguuntur realiter in Deo, quia non referuntur reali relatione: item relatio divina non differt realiter ab essentia, quia ad illam non refertur: Spiritio etiam activa à paternitate & filiatione realiter non distinguitur, quia licet Spiritio Patrem & Filium ad Spiritum Sanctum referat, non tamen ad paternitatem, nec ad filiationem refertur: Ergo sola relativa oppositio reale potest in Deo inducere distinctionem; & consequenter sola relatio potest distinguere realiter personarum divinas.

Confirmatur: Ab eo solùm oritur distinctio personarum divinarum, à quo oritur incommunicabilitas: Sed incommunicabilitas à sola relatione provenit, cum omnes formalitates & perfectiones absolutæ, tribus personis communes sint: Ergo & personalis distinctio.

§. II.

Adversariorum argumenta solvuntur.

Objicies primò: Persona divina constituitur per substantiam: Sed substantia in Deo est quid absolutum: Ergo persona in Divinis per proprietatem absolutam constituitur. Major patet, Minor verò probatur primo ex Augustino lib. 7. de Trinit. cap. 4. dicente: *Omnis res ad se ipsam subsistit, quanto magis Deus.* Sed quod est ad se, & non ad aliud, absolutum est: Ergo substantia in Deo est quid absolutum. Secundo probatur eadem Minor ex Divo Thoma qu. 9. de potent. art. 7. ad 13. ubi docet personas divinas habere ab essentia quòd subsistant: Sed quod personis divinis convenit ratione essentia, absolutum est: Ergo idem quod prius. Probatur tertio: Substantia ex proprio conceptu explicat perfectionem: Sed relatio in Deo perfectionem non explicat, ut disp. 3. docuimus: Ergo substantia in Deo non in relatione, sed in aliquo absoluto consistit.

Respondeo distinguendo Majorem: Persona constituitur per substantiam ut dicitur perfectam independentem ab alio ut sup. entante, nego Majorem: ut dicit perfectam excludentem communicabilitatem alteri tanquam supposito, concedo Majorem. Similiter distinguo Minorem: Substantia in Deo est quid absolutum, sumpta pro perfectitate independentem, concedo Minorem: sumpta pro perfectitate incommunicabilitatis, nego Minorem. Ad cujus primam & secundam probationem, dicendum est, D. Augustinum, & S. Thomam, locis allegatis, loqui de substantia in prima, non verò in secunda acceptione. Ad tertiam probationem eodem modo respondendum est, distinguendo Majorem, eamque concedendo de substantia, ut dicit perfectam independentem, & negando de substantia, ut dicente perfectam incommunicabilitatis, ut supra fuse expendimus.

Objicies secundò: Persona est idem quod suppositum rationalis naturæ, ut docet Divus Thomas supra quæst. 29. art. 2. Sed in Deo suppositum constituitur per aliquid absolutum: Ergo & persona. Minor probatur: Illud absolutum est, quod Deo convenit pro priori ad relationes: Sed suppositum pro priori ad relationes Deo convenit: Ergo absolutum est. Major patet, Minor probatur, Actiones sunt suppositorum, ut ex Aristotele communiter docent Philosophi: Sed velle, intelligere, & creare, conveniunt Deo, pro priori ad omnem relationem, cum sint actiones toti Trinitati communes: Ergo pro priori ad omnem relationem intelligitur ratio suppositi in Deo.

Respondeo concessa Majori, negando Minorem. Ad probationem verò illius dicendum est, quòd quando Philosophi docent actiones esse suppositorum, accipiunt suppositum pro re subsistente, sive communicabilis, sive incommunicabilis sit: ut constat in anima rationali, quæ separata à corpore operatur ut quod, eliciendo intellectum & volitionem, cum tamen sit communicabilis corpori. Utergo aliquid operetur ut quod, sufficit ut sit subsistens, licet non sit suppositum; ac proinde ex eo quòd Deus, ut præintellectus relationibus, intelligat, velit, creet, &c. non sequitur esse suppositum, sed tantum esse subsistentem substantiâ absolutâ, ut loco supra citato ostendimus.

Objicies tertio: Si relatio constitueret personam divinam, uniretur essentia, ut ex illa & essentia resultaret persona: Sed non potest relatio essentia divinam uniri; alias illam constitueret relata, cum omnis forma subiecto unita præbeat illi suum effectum formalem; formalis autem effectus relationis sit refertus: Ergo relatio in Divinis nequit constituere personam.

Respondeo concessa Majori (intellectâ de unione virtuali, & per rationem) negando Minorem, quam non vincit probatio: nam forma unita subiecto non præbet illi omnem quæ continet effectum, sed duntaxat illum cujus subiectum est capax: cum autem divina essentia capax quidem sit, ut per relationem constituatur terminata, non tamen ut per illam constituatur relata; quia ad hoc requireretur, quod distingueretur realiter à termino ad quem referreretur, essentia autem divina à nulla ex divinis personis reali distinctione distinguitur; idè relatio primum illi præstat; non verò secundum.

Objicies quartò: Persona divina est aliquid per se unum: Sed ex relatione & essentia non potest unum per se resultare, ut patet in rebus creatis, in quibus ex subiecto & relatione resultat unum tantum per accidens: Ergo persona divina non constituitur ex essentia & relatione.

Respondeo concessa Majori, negando Minorem. Triplex enim inter relationes divinas & creatas reperitur notabile discrimen: nam relationes in Deo pertinent ad lineam substantia, realiter identificantur cum essentia, & existentia illius existunt, ut disp. 3. ostendimus: à contra

tra verò relationes creatæ accidentales sunt, & à substantia seu subiecto cui insunt realiter distinctæ, juxta probabiliorē sententiā; nec ad esse illius trahuntur, sed habent existentiam sibi propriam, distinctam ab existentia substantiæ. quare licet ex relatione creatæ & substantia unum per se resultare non possit, bene tamen ex relatione divina, & essentia.

ARTICULUS III.

Quomodo persona Patris per relationem constituitur, & ab aliis distingui possit?

§. I.

Ratio dubitandi proponitur, & varii dicendi modi referuntur, ac reselluntur.

25 **R**atio dubitandi, eaque gravissima, est, quia Pater pro priori ad generationem supponitur constitutus in esse personæ, cum persona prius sit quam operetur. Sed paternitas non convenit Patri pro priori ad generationem, sed subsequitur ad illam; ut enim docet Philosophus 5. Metaph. text. 2. generatio est paternitatis fundamentum. Ergo per paternitatem non constituitur in ratione personæ.

Confirmatur, & urgetur magis hæc ratio. Quod subsequitur ad aliquid, non constituit, sed supponens personam, non potest ipsum constituere in ratione personæ. Atqui paternitas subsequitur ad generationem, cum fundetur supra illam; generatio autem non constituit, sed supponit constitutam personam Patris, quippe cum rei constitutio ad actionem supponatur: Ergo paternitas non constituit, sed supponit constitutum Patrem in ratione personæ.

26 Hoc argumentum Theologorum ingenia diu exercuit, & illos in diversa placita, variisque dicendi modos obire cœgit. In primis Vazquez disp. 159, cap. 5. & sequentibus, difficultatis pondere oppressus, illique succumbens, fatetur hoc argumentum convincere, Patrem non constitui in ratione personæ per paternitatem: ut de ibidem docet, formam constitutivam illius esse innascibilitatem, seu rationē fontalis principii.

27 Sed hæc responsio & doctrina cæteris Theologis displicet, & aperitissimè contrariatur D. Thomæ 1. ad Annibaldum dist. 27. qu. 1. art. 3. ad 2. ubi ait quòd ratio ingeni præsupponit paternitatem. Et hęc art. 3. ad 3. docet quòd innascibilitas non constituit, nec distinguit personam Patris: Hoc enim, inquit, esse non potest, cum ingenium nihil ponat, sed negativè dicatur.

28 Respondet Vazquez. Quòd licet innascibilitas negatione explicetur, non tamen in negatione, sed in positivo consistit.

Sed contra: Vel illud positivum est aliquid absolutum, vel respectivum; Si primum dicatur, sequitur personam Patris per aliquid absolutum constitui, quod negat Vazquez. Si secundum, erit ipsa relatio paternitatis: in Patre enim non est alia relatio quàm paternitas, vel spiritatio.

29 Respondet Vazquez, illud positivum esse relationem, non realem, sed rationis: cum enim, inquit, constitutio divinarum personarum non realis, sed rationis sit, per relationem rationis fieri potest.

Hæc tamen responsio facilè potest confutari.

A Nam licet constitutio personæ divinæ non sit realis sed rationis, ex defectu distinctionis realitatis & constitutum, constitutum tamen reale est: sicut constitutio hominis per rationale, non est realis, sed rationis, & tamen constitutum est reale: Ergo quamvis constitutiva solùm distinguantur ratione, debent tamen esse realia. nam constitutum reale nequit per aliquid rationis constitui.

Secundus dicendi modus est Alarcon disputuli Vazquis, qui cum illo fatetur, rationem formalem constitutivam Patris non esse paternitatem, sed relationem fontalis seu radicalis principii: vult tamen relationem illam non esse rationis, sed realem, non quidem prædicamentalem (ne plusquam quatuor relationes prædicamentales in Deo cogatur admittere) sed transcendentalem.

Verùm hæc sententia, seu potius modus explicandi sententiam Vazquis, est omnino improbabilis. Nam ex eo probant Theologi, personas divinas relationibus constitui, & non modis absolutis: quia juxta commune axioma, *In Divina omnia sunt idem, ubi relationis oppositio non obstat*: Atqui hoc axioma nequit intelligi de oppositione relativa transcendentali, sed tantum de prædicamentali: Ergo vel asserendum est illud argumentum esse inefficax (quo admissio, totum robur illius sententiæ evanescit) vel dicendum, nullam personam relatione transcendentali constitui. Minor, in qua solùm sita est difficultas, ostenditur primò. Axioma illud semper intelletum est de oppositione relativa, prædicamento relationis propria: Sed sola oppositio relativa prædicamentalis, propria est prædicamento relationis; transcendentalis autem alijs prædicamentis convenit, sicut & ipsa relatio transcendentalis per omnium entium genera divagatur: Ergo non potest intelligi de oppositione relativa transcendentali, sed solùm de prædicamentali.

D Secundò, illa quæ in creatis opponuntur relativè solùm transcendentally, translata in Deum non retinent realem oppositionem, ut ostenditur in actione & principio, potentia et objecto, natura et proprietatibus: hæc enim in creatis opponuntur relativè transcendentally, quia ad deum ad principium transcendentally referunt, et similitè potentia ad objectum, et proprietates ad naturam à qua dimanant; et tamen quia non constituuntur per respectum prædicamentalem, actio et principium in Deo; non opponuntur realiter transcendentally, nec potentia cum objecto, nec proprietates cum natura divina: Ergo idem quod prius.

E Tertio, Axioma illud ab omnibus intelligitur de relativa oppositione, proveniente à relatione quæ verè et proprie relatio est: At relatio transcendentalis non est verè et proprie relatio, sed aliquid absolutum: Ergo non intelligitur de oppositione relativa transcendentali, sed de prædicamentali.

Ex quo ulterius modus ille dicendi Alarcon impugnari potest ex illo enim sequitur personam Patris per aliquid absolutum constitui; quòd ille non admittit, et repugnat communi Theologorum sententiæ. Sequela patet: relatio enim transcendentalis non est vera et propria relatio, sed aliquid absolutum ab aliquo extrinseco dependens, et illud connotans; ut communiter docent Philosophi, et patet in potentis et habitibus, quæ